

Leo Trotskij: Vändningen i Kommunistiska internationalen och situationen i Tyskland (26 september 1930)

1. Orsakerna till den senaste vändningen

Under den nuvarande tidsepoken är det oundvikligt med taktiska svängar, även betydande sådana. De nödvändiggörs av de plötsliga förändringarna i den objektiva situationen (brist på stabila internationella relationer; skarpa och oregelbundna konjunktursvängningar; tydliga återspeglings av de ekonomiska svängningarna i politiken; massornas känsla av hjälplöshet tar sig uttryck i impulsiva aktioner, etc, etc). Idag är en noggrann analys av förändringarna i den objektiva situationen en mycket viktigare men samtidigt oändligt svårare uppgift än före kriget, då kapitalismen befann sig i en "organisk" utvecklingsfas. Partiledningen befinner sig nu i samma situation som en chaufför som kör bil över ett berg, på en slingrande väg med skarpa kurvor. En enda felaktig sväng, eller fel hastighet, innebär en mycket stor fara, kanske till och med katastrof, för passagerarna och bilen.

Kommunistiska internationalens¹ ledning har under de senaste åren givit exempel på mycket plötsliga svängningar. Den senaste har vi sett under de senaste månaderna. Vad har orsakat de svängningar som Kommunistiska internationalen har gjort sedan Lenins död? Förändringar i den objektiva situationen? Nej. Det kan vi säga med bestämdhet: sedan 1923 har inte Komintern gjort en enda svängning i tid, på grund av en korrekt bedömning av förändringar i de objektiva förhållandena. Tvärtom: varenda svängning var resultatet av att motsättningarna mellan Kominterns linje och den objektiva situationen blev så stora att de inte gick att klara av. Även denna gång bevitnar vi samma sak.

EKKI:s nionde plenarmöte, den sjätte kongressen och i synnerhet det tionde plenarmötet² antog en inriktning som utgick från en plötslig och direkt revolutionär uppgång (den "tredje perioden"). Men vid den tidpunkten var en sådan helt utesluten, på grund av den objektiva situation som existerade efter de stora nederlagen i Storbritannien och Kina, försvagningen av kommunistpartierna världen över, och i synnerhet de förhållanden av uppgång för handel och industri som rådde i en rad av de viktigaste kapitalistiska länderna. Den taktiska vändning som Kommunistiska internationalen inledde i februari 1928 stod därför i direkt motsättning till den sväng som den historiska utvecklingen tog. Ur denna motsättning uppstod tendenser till äventyrspolitik, partiernas ännu större isolering från massorna, försvagning av organisationerna, etc. Först när dessa fenomen antog en klart hotfull karaktär gjorde Kominterns ledning en ny svängning i februari 1930, bakåt och till höger om den "tredje periodens" taktik.

---

1 **Kommunistiska internationalen** (också kallad Komintern eller Tredje internationalen) organiserades under Lenins ledning som revolutionär efterföljare till Andra internationalen. På Lenins tid hölls världskongresser en gång per år – den första 1919, den andra 1920, den tredje 1921 och den fjärde 1922 – trots inbördeskrig och Sovjetunionens osäkra situation. Trotskij betraktade teserna från Kominterns första fyra kongresser som vänsteroppositionens och senare Fjärde internationalens programmatiska hörnsten. Kominterns femte kongress hölls 1924, när Stalins apparat redan hade skaffat sig kontrollen. Den sjätte kongressen ägde inte rum förrän 1928, och den sjunde först 1935. Trotskij kallade den sjunde kongressen för Kominterns "likvidationskongress" (se *Writings of Leon Trotsky 1935-36*) och det blev faktiskt den sista kongressen innan Stalin 1943 förkunnade att Komintern var upplöst, som en gest mot sina allierade.

2 Exekutivkommittén i Kommunistiska internationalen (**EKKI**) höll sitt **nionde plenarmöte** (möte med alla medlemmar, efter latinets *plenus*, full) i februari 1928. Kominterns **sjätte kongress** hölls i juli samma år. EKKI:s **tionde plenarmöte** ägde rum ett år senare, i juli 1929.

Det är ödets ironi, så obarmhärtig mot *tjvostismen*³, att Kominterns nya taktiska svängning sammanföll i tiden med den nya förändringen av de objektiva förhållandena. En internationell kris av aldrig tidigare skådad häftighet öppnade definitivt framtidsutsikter för massradikalisering och sociala omvälvningar. Just under dessa omständigheter kunde och borde man ha gjort en vänstersväng, det vill säga djärvt ökat farten i det revolutionära uppsvingets kurva. Om Kominterns ledning under de tre senaste åren, som den borde ha gjort, hade utnyttjat perioden av ekonomisk återhämtning och revolutionär nedgång till att stärka partiets ställning i massorganisationerna, framförallt fackföreningarna, så skulle en sådan sväng ha varit helt riktig och nödvändig. Under sådana omständigheter kunde och skulle föraren 1930 ha växlat upp från tvåan till trean, eller åtminstone ha förberett det i en nära framtid. I själva verket skedde det rakt motsatta. För att inte köra ut över stupet tvingades föraren dra ner på den alltför tidigt ökade hastigheten, och gå ner på tvåan och minska farten. När? I en situation då den riktiga strategiska linjen vore att kräva högre fart.

Det är i denna skriande motsättning mellan taktiska nödvändigheter och strategiska perspektiv, som kommunistpartierna i flera länder befinner sig på grund av logiken i sitt ledarskaps misstag.

Motsättningen syns allra tydligast och den är allra farligast i Tyskland idag, där de senaste valen avslöjade ytterst speciella styrkeförhållanden, som inte bara beror på de två perioderna av stabilisering efter kriget, utan också på de tre perioderna av misstag från Komintern.

2. Kommunistpartiets parlamentariska seger i ljuset av de revolutionära uppgifterna

Kominterns officiella press beskriver resultatet från de tyska valen som en enorm seger för kommunismen, en seger som ställer parollen om en tysk sovjetrepublik på dagordningen. De byråkratiska optimisterna vill inte fundera över vilka styrkeförhållanden valsiffrorna avslöjar. De tittar på det antal röster som kommunisterna har fått utan att koppla dem till de revolutionära uppgifter som situationen skapar, och de hinder den sätter upp.

Kommunistpartiet fick omkring 4,6 miljoner röster. jämfört med 3,3 miljoner 1928. I ”normala” parlamentariska situationer är en ökning med 1,3 miljoner röster avsevärd, även om vi tar hänsyn till den betydande ökningen av antalet röstande. Men partiets framgångar bleknar totalt jämte fascistens uppgång från 800.000 till 6,4 miljoner röster. Inte mindre viktigt för att bedöma valet är det faktum att socialdemokratin trots stora förluster har kvar sina centrala kadrer och fortfarande fick betydligt fler röster än kommunistpartiet.

Men om vi skulle fråga oss vilken kombination av internationella och inhemska omständigheter som kunde få arbetarklassen att snabbare ansluta sig till kommunismen, så kan vi inte hitta ett bättre exempel på mer gynnsamma omständigheter för en sådan vändning än situationen i dagens Tyskland: Youngs fälla⁴, den ekonomiska krisen, maktavarnas rådvillhet, parlamentarismens kris, och det faktum att socialdemokratin blivit oerhört avslöjad när den suttit vid makten. Beträktad utifrån dessa konkreta historiska förhållanden är det tyska kommunistpartiets specifika vikt i landets sociala liv relativt liten, och det trots att det erövrat 1,3 miljoner nya röster.

Kommunismens svaga ställning hänger oupplösligt samman med Kominterns politik och regim, och

3 Bokstavligt ”svanspolitik”, det vill säga teorin eller praktiken att följa efter händelserna – engelske redaktörens anmärkning.

4 **Youngs fälla:** Tysklands betalning av krigsskadestånden [efter Första världskriget – öa] övervakades av en kommission som bildades efter Versaillesfördraget. Först handlade den i enlighet med Dawesplanen (efter den amerikanske bankiren och politikern Charles G Dawes) och senare i enlighet med Young-planen, som skisserades av den amerikanske advokaten Owen D Young. Young administrerade båda planerna, som precis som Versaillesfördraget hade de motsägelsefulla målen att underordna den tyska ekonomin och kväva det revolutionära uppsvinget efter kriget.

framstår ännu klarare om vi jämför dess nuvarande samhällliga förankring med de konkreta och ouppskjutbara uppgifter som de nuvarande historiska villkoren ställer det inför.

Det är sant att kommunistpartiet själv inte hade väntat sig en sådan framgång. Men det visar bara att kommunistpartiets ledning under inverkan av alla misstag och nederlag har vant sig av med stora mål och perspektiv. Om det igår underskattade sina egna möjligheter, så underskattar det idag ännu en gång svårigheterna. På så sätt multipliceras en fara med en annan.

Och samtidigt är ett verkligt revolutionärt partis främsta kännetecken att det kan se verkligheten i vitögat.

3. Storbourgeoisins vacklan

Varje gång historien gör en sväng, vid varje samhällskris, måste vi om och om igen undersöka hur de ömsesidiga förhållandena är mellan det moderna samhällets tre klasser: storbourgeoisin, under ledning av finanskapitalet; småbourgeoisin, som vacklar mellan de två huvudlägren; och slutligen proletariatet.

Storbourgeoisin utgör en obetydlig del av nationen, och kan inte behålla makten utan stöd från småbourgeoisin i städer och byar, det vill säga resterna av de gamla medelklasserna och massan av nya. Under vår epok antar detta stöd två politiskt motsatta men historiskt kompletterande huvudformer: socialdemokratien och fascismen. I form av socialdemokratien leder småbourgeoisin, som följer efter finanskapitalet, miljontals arbetare bakom sig.

För närvarande vacklar den *tyska storbourgeoisin*, den är splittrad. Motsättningar handlar om frågan: vilken av de två metoderna ska de använda för att lösa den nuvarande sociala krisen? Det socialdemokratiska sättet ogillas av en del av storbourgeoisin på grund av att resultaten är osäkra och risken med två stora uttaxeringar (skatter, social lagstiftning, löner). Fascismens kirurgiska behandlingsmetod anser den andra delen vara obefogad i den nuvarande situationen och alltför riskabel. Med andra ord vacklar finansborgarklassen i sin helhet i sin bedömning av situationen, och anser att det för närvarande ännu inte finns någon grund för att förkunna sin egen offensiv, sin egen ”tredje period”, då socialdemokratien ovillkorligt ersätts av fascismen, och i stort sett förintas som tack för hjälpen. Storbourgeoisins vacklan mellan socialdemokratien och fascismen – och försvagningen av dess grundläggande partier – är ett ytterst klart tecken på en förrevolutionär situation. När en verkligt revolutionär situation närmar sig kommer denna vacklan givetvis omedelbart att upphöra.

4. Småbourgeoisin och fascismen

För att den sociala krisen ska leda fram till en proletär revolution krävs, bland annat, en avgörande vändning i de småborgerliga klasserna i riktning mot proletariatet. Det kommer att ge proletariatet möjlighet att ställa sig i spetsen för nationen som dess ledare.

Det senaste valet visade – och det är valets allra viktigaste symptomatiska betydelse – en vändning i rakt motsatt riktning. Under inverkan av krisen svängde inte småbourgeoisin i riktning mot den proletära revolutionen, utan i riktning mot den mest extrema imperialistiska reaktionen, och drog dessutom med sig en avsevärd del av proletariatet.

Nationalsocialismens oerhörda tillväxt uttrycker två faktorer: en djup social kris, som rubbar de småborgerliga massornas balans, och avsaknaden av ett revolutionärt parti som folkmassorna idag skulle kunna betrakta som en erkänd revolutionär ledare. Om kommunistpartiet är ett *parti av revolutionära förhoppningar*, så är fascismen som massrörelse ett *parti av kontrarevolutionär förtvivlan*. När de proletära massorna grips av revolutionära förhoppningar, så drar de oundvikligen

med sig en avsevärd och allt större del av småbourgeoisin. Just på detta område visade valresultatet en motsatt bild: den kontrarevolutionära förtvivlan har gripit de småborgerliga massorna med en sådan kraft att de drar med sig stora delar av proletariatet.

Hur ska det förklaras? Tidigare har vi (i Italien och Tyskland) sett att fascismen har stärkts kraftigt och segrat, eller åtminstone riskerat att segra, som resultatet av en misslyckad eller missad revolutionär situation, i slutet av en revolutionär kris där den proletära förtruppen inte klarade av att ställa sig i spetsen för nationen och förändra alla klassers öde, inklusive småbourgeoisin. Det är just vad som gav fascismen dess speciella styrka i Italien. Men idag uppstår inte problemet i Tyskland i slutet av en revolutionär kris, utan just i dess början. Av detta drar de ledande kommunistiska funktionärerna, optimister å *tjänstens vägnar*, slutsatsen att fascismen har kommit "försent", och är dömd att oundvikligen och snabbt lida nederlag (*Die Rote Fahne*)⁵ Dessa människor vill inte lära sig någonting. Fascismen kommer "försent" i förhållande till gamla revolutionära kriser. Men den uppträder tillräckligt tidigt – vid gryningen – i förhållande till den nya revolutionära krisen. Det faktum att den fick möjlighet att skaffa sig en så stark startposition *innan* en revolutionär period och inte i slutet av den är inte en svaghet hos fascismen utan hos kommunismen. Småbourgeoisin väntar alltså inte på fler besvikelser när det gäller partiets förmåga att förbättra sitt rykte. Den grundar sig på tidigare erfarenheter och minns lärdomarna från 1923, Maslow-Thälmanns nyckfulla ultravänsteristiska linje, samme Thälmanns opportunistiska oförmåga, den "tredje periodens" skrammel, etc.⁶ Slutligen – och det är det viktigaste – underblåses dess bristande förtroende för den proletära revolutionen av de miljontals socialdemokratiska arbetarnas bristande förtroende för kommunistpartiet. Även när omständigheterna tvingar småbourgeoisin att lämna den konservativa vägen, så stöder den bara en social revolution när majoriteten av arbetarklassen hyser sympatier för den sociala revolutionen. Just detta mycket viktiga villkor saknas fortfarande i Tyskland, och det är ingen slump.

Det kommunistiska kommunistpartiets programmatiska deklaration före valet ägnades helt och uteslutande åt den fascistiska huvudfaran. Trots det segrade fascismen, och samlade inte bara miljontals halvproletära element utan också många hundratusentals industriarbetare. Det är ett uttryck för det faktum, att den proletära revolutionen i sin helhet trots kommunistpartiets parlamentariska seger led nederlag i detta val – förvisso en preliminärt, varnande och inte avgörande nederlag. Men det kan och kommer oundvikligen att bli avgörande om kommunistpartiet inte lyckas utvärdera sin delvisa parlamentariska seger i förhållande till detta "preliminära" nederlag för revolutionen i sin helhet, och från detta drar alla nödvändiga slutsatser.

Fascismen i Tyskland har blivit en verklig fara, ett intensivt uttryck för den borgerliga regimens hopplösa position, socialdemokratins konservativa roll i denna regim, och kommunistpartiets samlade maktlöshet att avskaffa den. Var och en som förnekar det är antingen blind eller en skrävlare.

1923 överdrev Brandler⁷, trots alla varningar, kraftigt fascismens styrka. Denna felaktiga bedömning

5 I slutet av boken finns en lista av tidningar som citeras. - öa.

6 **Arkadi Maslow** (död 1941) ledde tillsammans med Fischer och Urbahns KPD sedan Brandlers högerflygel hade lidit nederlag 1924. Maslow följde Zinovjev och var mot Trotskij under 1923-25. Som medlem i EKI stödde han Vänsteroppositionen 1926. Uteslöts ur KPD 1927 och kapitulerade tillsammans med Zinovjev 1928. Vägrades återinträde och bildade tillsammans med Fischer och Urbahns Leninbund.

Ernst Thälmann (1886-1944) valdes in i EKKI 1924. Trogen stalinist och blev efter uteslutningen av Maslow-Fischer-Urbahns partiets obestridda ledare. Ledde partiets parlamentsgrupp och ställde upp som presidentkandidat mot Hindenburg och Hitler 1932. Arresterades av nazisterna 1933 och dog i koncentrationsläger.

7 **Heinrich Brandler** (1881-) var medlem i Spartakistförbundet och grundare av KPD. Han ledde partiet från marsdagarna 1921 till sammanbrottet 1923, och Moskva gjorde honom till syndabock för det. Brandler avsattes ur ledningen 1924, och bildade då en högergruppering vid namn Kommunistiska partioppositionen (KPO), som anslöt sig till Bucharins högeropposition. KPO uteslöts ur KPD 1929, liksom alla andra bucharinistiska grupper i Komintern. Den existerade vidare som oberoende grupp fram till Andra världskriget, liksom Lovestones grupp i USA.

av styrkeförhållandena ledde till en tvekande, undanlidande, defensiv, feg politik, som krossade revolutionen. Sådana händelser kunde inte undgå att lämna spår i medvetandet hos nationens samtliga klasser. Den kommunistiska ledningens överskattning av fascismen skapade ett av villkoren för dess fortsatta förstärkning. Det motsatta misstaget, det kommunistiska partiets nuvarande lednings underskattning av fascismen, kan få revolutionen att lida ett mycket svårare skeppsbrott för många år framåt.

Faran blir särskilt akut i förbindelse med frågan om utvecklingens *tempo*, som inte bara beror på oss. Den politiska feberkurvans malaria-artade karaktär som uttrycks i valet talar för att den nationella krisens utveckling kan bli mycket snabb. Under den allra närmaste framtiden kan med andra ord händelseutvecklingen i Tyskland på ett historiskt plan återuppliva den gamla tragiska motsättningen mellan den revolutionära situationens mognad å ena sidan och det revolutionära partiets strategiska oförmåga å den andra. Detta måste sägas rakt ut, och framförallt i tid.

5. Det kommunistiska partiet och arbetarklassen

Det vore ett fruktansvärt misstag att till exempel lugna sig med det faktum att bolsjevikpartiet i april 1917, efter Lenins ankomst, när partiet först började förbereda maktövertagandet, hade färre än 80.000 medlemmar, och till och med i Petrograd inte ledde mer än en tredjedel av arbetarna och en ännu mycket mindre del av soldaterna. Situationen i Ryssland var en helt annan. De revolutionära partierna hade lämnat det underjordiska livet först i mars, efter ett nästan tre år långt avbrott i det till och med begränsade politiska liv som fanns före kriget. Under kriget förnyades arbetarklassen till ungefär 40%. Den överväldigande delen av proletariatet kände inte till bolsjevikerna, hade inte ens hört talas om dem. Rösterna på mensjevikerna och socialistrevolutionärerna⁸ i mars-juni var bara ett uttryck för de första tveksamma stegen efter uppvaknandet. I dessa röster fanns inte ens skuggan av besvikelse med bolsjevikerna eller bristande förtroende för dem, som bara kan uppstå som ett resultat av ett partis misstag som bekräftas av massornas erfarenheter. Tvärtom. Varje dag drog massorna revolutionära erfarenheter 1917 som fick dem att lämna försoningspolitikerna och närma sig bolsjevikerna. Det var detta som låg bakom den stormiga, obevekliga tillväxten av partiets medlemsled, och i synnerhet dess inflytande.

Rötterna till situationen i Tyskland är helt andra, i detta avseende precis som i alla andra. Det tyska kommunistpartiet uppträdde inte på scenen igår, eller dagen dessförinnan. 1923 hade det majoriteten av arbetarklassen bakom sig, öppet eller i halvt dold form. Under nedgången 1924 fick det 3,6 miljoner röster, procentuellt en större del av arbetarklassen än idag. Det betyder att de arbetare som röstade på socialdemokratin, liksom de som denna gång röstade på nationalsocialisterna, inte gjorde det av ren okunnighet, inte därför att de vaknade först igår, inte därför att de ännu inte haft möjlighet att få reda på vad kommunistpartiet är, utan därför att de inte har något *tilltro*, utifrån sina egna erfarenheter under senare år.

Låt oss inte glömma att Kominterns exekutivkommittés nionde plenarmöte i februari 1928 gav

8 Vid det ryska socialdemokratiska arbetarpartiets andra kongress 1903 splittrades partiet i två grupper, **bolsjevikerna** (majoriteten) under ledning av Lenin och **mensjevikerna** (minoriteten) under ledning av Martov. Splittringen återspeglade grundläggande principiella skillnader som inte kunde förlikas. Så småningom kom bolsjevikerna att bilda det som skulle bli det ryska kommunistiska partiet, medan mensjevikerna stannade kvar i Andra internationalen. **Socialistrevolutionära partiet** grundades 1900, och framträdde 1901-02 som politiskt uttryck för alla de tidigare narodniska (populistiska) strömningarna. Det hade sitt största inflytande bland bönderna innan revolutionen 1917. Dess högerflygel leddes av Kerenskij. Vänstersocialistrevolutionärerna satt i koalitionsregering med bolsjevikerna direkt efter oktoberrevolutionen, men lämnade snabbt för att därefter ställa sig i opposition "från vänster" och organisera kontrarevolutionära aktioner.

klartecken för en intensifierad, utomordentlig, oförsonlig kamp mot ”socialfascismen”.⁹ Den tyska socialdemokratin satt nästan hela denna period vid makten, och avslöjade vid varje steg sin kriminella och skamliga roll inför massorna. Och allt detta kompletterades av en enorm ekonomisk kris. Det är svårt att tänka sig mer gynnsamma förhållanden för att försvaga socialdemokratin. Ändå behöll den sina viktigaste positioner. Hur ska detta slående faktum förklaras? Bara med det faktum att det kommunistiska partiets ledning med hela sin politik hjälpte socialdemokratin, och gav den stöd från vänster.

Det innebär inte på något sätt att de fem till sex miljoner arbetande männen och kvinnorna med sina röster uttryckte sitt fulla och obegränsade förtroende för socialdemokratin. Vi bör inte betrakta de socialdemokratiska arbetarna som blinda. Det är inte alls naiva i synen på sina ledare, men i den givna situationen ser de ingen annan utväg. Vi talar nu naturligtvis inte om arbetararistokratin och byråkratin, utan om arbetarna i basen. Kommunistpartiets politik inger dem inget förtroende, inte på grund av att kommunistpartiet är ett revolutionärt parti, utan därför att de inte tror på dess förmåga att vinna en revolutionär seger, och de vill inte riskera huvudet i onödan. De röstar motvilligt på socialdemokratin, och uttrycker med det inget förtroende för den, utan snarare bristande förtroende för kommunistpartiet. Däri ligger den stora skillnaden mellan de tyska kommunisternas nuvarande ställning och de ryska bolsjevikernas ställning 1917.

Men med detta är inte svårigheterna slut: inom själva det kommunistiska partiet, och i synnerhet bland de anhängare och arbetare som röstade på det finns en svag tilltro till partiets ledning. Ur detta uppstår det som kallas en ”skillnad” mellan partiets övergripande inflytande och dess numerära styrka, och speciellt dess roll inom fackföreningarna – i Tyskland finns tveklöst en sådan skillnad. Den officiella förklaringen till denna skillnad är att partiet inte har lyckats ”stärka” sitt inflytande organisatoriskt. Här betraktas massan som ett rent passivt material som går med i partiet eller inte, enbart beroende på huruvida sekreteraren kan gripa tag i varje arbetare om halsen. Byråkraten inser inte att arbetarna har sina egna tankar, sina erfarenheter, sin vilja, och en aktiv eller passiv politik gentemot partiet. Arbetarna röstar på partiet – på dess fana, på oktoberrevolutionen, på sin egen framtida revolution. Men genom att vägra att gå med i kommunistpartiet eller följa det i den fackliga kampen, säger de att de inte har någon tilltro till dess dagliga politik. ”Skillnaden” är alltså när det kommer till kritan ett uttryck för massornas bristande förtroende för Kommunistiska internationalens nuvarande ledarskap. Och detta bristande förtroende, som har uppstått och stärkts av misstagen, bristerna, fantasierna och det direkta förledandet av massorna mellan 1923 och 1930, är ett av de största hindren på vägen mot den proletära revolutionens seger.

Utän en inre tro på sig själv kommer inte partiet att kunna vinna klassen. Att inte vinna proletariatet betyder att inte bryta loss de småborgerliga massorna från fascismen. Det ena är oupplösligt knutet till det andra.

6. Tillbaka till den ”andra” perioden eller än en gång fram mot den ”tredje”?

Om vi skulle använda centrismens¹⁰ officiella terminologi så skulle vi formulera frågan så här:

9 Socialdemokratin fick stämpeln **socialfascistisk** i enlighet med Stalins teori att ”Fascismen är bourgeoisieens militanta organisation som grundar sig på socialdemokratins aktiva stöd. Objektivt sett är socialdemokratins fascismens moderata flygel... Dessa organisationer står inte i motsättning till varandra utan kompletterar varandra. De är inte sina motsatser utan tvillingar...” Denna teori utformades av Stalin för första gången 1924, och blev officiell lära i början av den ”tredje perioden” 1928. (Citat ur Stalin *Works* vol. 6 [Moskva 1953] s 294—95 – öa.)

10 **Centrism** är ett begrepp som Trotskij använder på strömningar i den radikala rörelsen som står eller vacklar mellan reformismen, det vill säga arbetarbyråkratins och arbetararistokratin ståndpunkt, och marxismen, som uttrycker arbetarklassens historiska intressen. Eftersom en centristisk strömning inte har någon egen social bas måste den bedömas utifrån sitt ursprung, sin inre dynamik och den riktning den tar eller pressas till av händelserna. Fram till

Kominterns ledarskap prackade på de nationella sektionerna taktiken om den ”tredje perioden”, det vill säga en taktik av omedelbart revolutionärt uppsving, vid en tidpunkt (1928) då den ”andra periodens” drag var som allra tydligast, det vill säga borgarklassens stabilisering och revolutionens nedgång. Den vändning som kom 1930 innebar ett förkastande av den ”tredje periodens” taktik till förmån för den ”andra periodens” taktik. Men denna vändning tog sig fram genom den byråkratiska apparaten vid en tidpunkt då det, åtminstone i Tyskland, började uppstå viktiga symptom på att det verkligen närmade sig en ”tredje period”. Härrör det från detta ett behov av en ny taktisk vändning – i riktning mot den nyligen övergivna ”tredje periodens” taktik?

Vi använder dessa beteckningar för att göra frågan mer lättillgänglig för de kretsar vars tankar hämmas av den centristiska byråkratins metodologi och terminologi. Men vi har definitivt inte för avsikt att anamma denna terminologi, som döljer en blandning av stalinistisk byråkratism och bucharinitisk metafysik.¹¹ Vi förkastar beskrivningen av den ”tredje” perioden som den definitivt sista: hur många perioder det kommer att bli innan proletariatet segrar beror på styrkeförhållandena och förändringar i situationen, och kan bara prövas i handling. Vi förkastar själva kärnan i detta strategiska schematiska system med sina numrerade perioder. Det finns ingen abstrakt taktik som på förhand är bestämd för den ”andra” och den ”tredje” perioden. Det sägs att vi inte kan segra och gripa makten utan ett väpnat uppror. Men hur ska vi komma fram till detta uppror? Med vilka metoder? Och med vilket tempo ska vi mobilisera massorna? Det beror inte bara på den objektiva situationen i allmänhet, utan först och främst på i vilket tillstånd proletariatet befinner sig när samhällskrisen uppstår, på relationerna mellan partiet och klassen, mellan proletariatet och småbourgeoisin, etc. Proletariatets tillstånd på tröskeln till den ”tredje perioden” beror i sin tur på vilken taktik partiet har tillämpat under den föregående perioden.

Utifrån den nuvarande vändningen i situationen i Tyskland vore den normala, naturliga taktiska förändringen att *skynda på tempot, skärpa parollerna och kampmetoderna*. Men en sådan taktisk vändning är normal och naturlig endast om gårdagens tempo och kampparoller har motsvarat den föregående periodens förhållanden. Men så var inte fallet. Den skarpa skillnaden mellan den ultravänsteristiska politiken och stabiliseringen av situationen är just orsaken till att den taktiska vändningen sker. Resultatet är, att samtidigt som den nya förändringen av den objektiva situationen gav kommunismen en stor ökning av antalet röster, och på samma gång en allmänt ogynnsam omgruppering av de politiska styrkorna, så visade sig partiet strategiskt och taktiskt vara mer förvirrat, intrasslat och på villospår än någonsin.

För att klargöra den motsättning som det tyska kommunistpartiet – liksom Kominterns övriga sektioner, bara mycket djupare än resten – fallit i kan vi göra en enkel jämförelse. För att kunna hoppa över ett hinder krävs en viss startsträcka. Ju högre hinder, ju viktigare är det att börja springa på rätt ställe, inte för tidigt och inte för sent, för att kunna närma sig hindret med tillräckliga krafter. Men sedan februari 1928, och i synnerhet sedan juli 1929, gjorde det tyska kommunistpartiet inget annat än flygande starter. Det är inte underligt att partiet börjar tappa andan och släpa fötterna efter sig. Till sist kommenderade Komintern ”Rask marsch!” Men knappt hade det flämtande partiet börjat övergå i normal marsch förrän det började skymta ett inte inbillat utan verkligt hinder, som kanske skulle kräva ett revolutionärt hopp. Kommer avståndet att räcka för att få upp farten? Kommer

---

ungefär 1935 såg Trotskij stalinismen som en speciell variant – byråkratisk centrism. Därefter ansåg han att detta ord var otillräckligt för att beskriva vad den sovjetiska byråkratin hade blivit.

11 **Nikolaj I Bucharin** (1888-1938) var en gammal bolsjevik och var, tillsammans med Preobrazjenskij, författare av *Kommunismens ABCD* och en studie av den historiska materialismen. Han gjorde en högersväng 1923, och enade sig med Stalin och Zinovjev mot Trotskij. Han efterträdde Zinovjev som Kominterns ordförande 1926, men bröt med Stalin för att bilda en högeropposition 1928. Uteslöts 1929 och kapitulerade strax efteråt. Det hjälpte honom föga, utan han avrättades efter de tredje Moskvarättegångarna 1938.

vändningen att ogillas och förändras till en motsatt vändning? Detta är de ytterst akuta taktiska och strategiska frågor som det tyska partiet står inför.

För att partiets ledande kadrer ska kunna ge rätt svar på dessa frågor måste de få möjlighet att bedöma nästa vägkorsning i förbindelse med de senaste årens strategi och dess konsekvenser, som de visade sig i valet. Om, i motsats till detta, byråkratin med sina segerrop kommer att lyckas dränka den politiska självkritiken, så kommer det oundvikligen att leda proletariatet mot en ännu mer fruktansvärd katastrof än den 1923.

7. Den fortsatta utvecklingens möjliga varianter

En revolutionär situation som ställer proletariatet inför den omedelbara frågan att gripa makten, har objektiva och subjektiva element, som är knutna till varandra och i stor utsträckning betingar varandra. Men detta ömsesidiga beroende är relativt. Lagen om den ojämna utvecklingen gäller helt och fullt även för faktorerna i en revolutionär situation. Om en av dem inte har utvecklats tillräckligt, så kan det orsaka förhållanden där den revolutionära situationen antingen inte exploderar alls utan rinner ut i sanden, eller exploderar och slutar i nederlag för den revolutionära arbetarklassen. Hur ser situationen i Tyskland ut i detta avseende?

- 1) Utan tvekan existerar det en djup nationell kris (ekonomin, den internationella situationen). Det verkar inte finnas någon utväg för den borgerliga parlamentariska regimen.
- 2) Det råder inget tvivel om att den härskande klassen och dess regeringssystem befinner sig i en politisk kris. Det rör sig inte om en parlamentarisk kris utan en kris för klasstyret.
- 3) Men den revolutionära klassen är splittrad av djupgående inre motsättningar. Det revolutionära partiets stärkande på bekostnad av reformisterna är ännu i sin linda, och har hittills skett i ett tempo som långt ifrån motsvarar krisens djup.
- 4) Redan i början av krisen har småbourgeoisin intagit en fientlig ståndpunkt till det kapitalistiska styrets *nuvarande system*, men är samtidigt dödligt fientlig till den proletära revolutionen.

Med andra ord föreligger de grundläggande objektiva villkoren för en proletär revolution. Ett av de politiska villkoren existerar (tillståndet för den härskande klassen). Det andra politiska villkoret (tillståndet för proletariatet) har bara påbörjat förändringen i riktning mot revolutionen, och kan på grund av arvet från det förgångna inte förändras så snabbt. Slutligen pekar det tredje politiska villkoret (tillståndet inom småbourgeoisin) inte i riktning mot den proletära revolutionen utan mot en borgerlig kontrarevolution. Detta sista villkor kan inte förändras i gynnsam riktning utan förändringar inom proletariatet självt, det vill säga utan att socialdemokratin har röjts ur vägen politiskt.

Vi har således en djupt motsägelsefull situation. En del faktorer ställer den proletära revolutionen på dagordningen, medan andra utesluter att den kan segra under nästa period, det vill säga utan att det dessförinnan skett en djupgående förändring av de politiska styrkeförhållandena.

Teoretiskt kan man tänka sig flera olika utvecklingsvägar för den nuvarande situationen i Tyskland, beroende på objektiva faktorer, inklusive klassfiendens politik, såväl som kommunistpartiets eget agerande. Låt oss schematiskt skissera fyra möjliga utvecklingsvägar.

- 1) Skrämt av sin egen strategi under den ”tredje perioden” förflyttar sig kommunistpartiet trevande framåt, ytterst försiktigt, undviker riskabla steg, och missar – utan strid – den revolutionära situationen. Det vore en upprepning av Brandlers politik 1921-23, bara i en annan form. Brandleriterna och halv-brandleriterna återspeglar socialdemokratins tryck, både utom och inom partiet, och kommer att röra sig i denna riktning.

- 2) Under inverkan av valframgången gör partiet tvärtom en ny skarp vänstersväng i riktning mot en direkt kamp om makten, och eftersom det är den aktiva minoritetens parti lider det ett katastrofalt nederlag. Partiets drivs i denna riktning av: fascismen; apparatens högljudda, oförnuftiga agitation som inte överväger någonting, inte upplyser utan fördummar; förtvivlan och otålighet hos delar av arbetarklassen, särskilt den arbetslösa ungdomen.
- 3) Det är dessutom möjligt att ledningen inte förkastar någonting, utan empiriskt kommer att försöka hitta en medelväg mellan de två första farorna, och i förbindelse med detta kommer att göra en rad nya misstag. Det kommer överhuvudtaget att ta så lång tid att undanröja de proletära och halvproletära massornas bristande tilltro, att när det väl är klart så kommer de objektiva villkoren att ha förändrats i en för revolutionen ogynnsam riktning, och ha lämnat plats för en ny stabiliseringsperiod. Det är främst i denna eklektiska riktning, med en kombination av *tjvostism* i allmänhet och äventyrspolitik i synnerhet, som den stalinistiska toppen i Moskva pressar det tyska partiet. De är rädda att inta en klar ståndpunkt och förbereder redan på förhand ett alibi för sig själv, det vill säga en möjlighet att skylla på "aktörerna" - till vänster eller höger beroende på resultatet. Denna för oss välkända politik offerar proletariatets internationella historiska intressen för den byråkratiska toppen "prestige". Antydningar om en sådan inriktning har redan givits i *Pravda* 16 september.
- 4) Slutligen den mest gynnsamma, eller rättare sagt enda gynnsamma varianten: tack vare ansträngningarna från det tyska partiets bästa och mest medvetna element gör partiet en noggrann genomgång av hela den nuvarande motsägelsefulla situationen. Med hjälp av en korrekt, djärv och flexibel politik lyckas partiet, på grundval av den nuvarande situationen, förena majoriteten av proletariatet och på så sätt garantera att det sker en förändrad inriktning hos de halvproletära och mest förtryckta småborgerliga massorna. Som ledare för de arbetande och förtryckta massorna segrar den proletära förtruppen. Det är bolsjevik-leninisternas (Vänsteroppositionens) uppgift att hjälpa partiet att ändra sin politik i denna riktning.

Det är meningslöst att försöka gissa vilken av dessa varianter som har störst chans att komma till stånd under den kommande perioden. Dessa frågor avgörs inte av gissningar utan i kamp.

Ett nödvändigt element för att detta ska ske är en oförsonlig ideologisk kamp mot Kominterns centristiska ledarskap. Från Moskva kommer redan signaler om en byråkratisk prestigepolitik som skyler över gårdagens misstag och förbereder morgondagens falska skrik om nya segrar för linjen. *Pravda* överdriver på ett oerhört sätt partiets seger, underskattar svårigheterna enormt, och tolkar till och med fascismens framgångar som en positiv faktor för den proletära revolutionen, och ställer bara upp ett litet villkor: "Vi får inte bli yra av partiets framgångar." Till och med här är det stalinistiska ledarskapets förrädiska politik sig trogen. Situationen analyseras på ett okritiskt ultravänsteristiskt sätt. Följaktligen knuffas partiet medvetet in på en äventyrspolitisk väg. Samtidigt förbereder Stalin på förhand sitt alibi med den rituella frasen om "yrsel". Det är just denna kortsiktiga, skrupelfria politik som kan krossa den tyska revolutionen.

8. Var finns utvägen?

Utan bortförklaringar eller förskönanden har vi ovan analyserat de politiska och subjektiva svårigheterna och farorna. De uppstod i första hand som ett resultat av epigonledarnas misstag och brott, och riskerar nu definitivt att ödelägga den revolutionära situation som utvecklas inför våra ögon. Byråkraterna kommer antingen att blunda för vår analys eller fylla på lagren av förtal. Men det handlar inte om de hopplösa funktionärerna, utan det tyska proletariatets öde. I partiet liksom i apparaten finns det inte så få personer som ser och tänker, och som imorgon kommer att tvingas att tänka dubbelt så intensivt på grund av de svåra omständigheterna. Det är till dem vi riktar vår analys

och våra slutsatser.

I varje kritisk situation finns det många osäkra faktorer. Under krisen formas fientliga och vänligt inställda stämningar, ståndpunkter och styrkor. De går inte att förutsäga matematiskt. De måste mätas under kampen, i kampen. Och på grundval av dessa levande mätningar måste nödvändiga förändringar av politiken genomföras.

Kan styrkan hos de socialdemokratiska arbetarnas konservativa motstånd beräknas på förhand? Nej, det kan den inte. I ljuset från händelserna under de senaste åren kan denna styrka verka enorm. Men sanningen är att det som främst hjälpte till att svetsa samman socialdemokratien var kommunistpartiets felaktiga politik, vars främsta uttryck var den absurda teorin om socialfascismen. För att kunna mäta det verkliga motståndet inom socialdemokratins led krävs det andra mätverktyg, det vill säga en korrekt kommunistisk taktik. Om detta villkor uppfylls – och det är inget litet villkor – så kan socialdemokratins inre motsättningar avslöjas på jämförelsevis kort tid.

I annan form gäller det som sagts ovan också fascismen: frånsatt alla andra förutsättningar härrör den ur skakningarna i Stalin-Zinovjeps strategi.¹² Vad har den för offensiv styrka? Hur stabil är den? Har den nått sin kulmen, som optimisterna *å tjänstens vägnar* försäkrar oss, eller är den bara i början på sin bana? Det går inte att förutsäga mekaniskt. Det kan bara avgöras i handling. Fascismen är en rakkniv i klassfiendens hand, och just när det gäller den kan Kominterns felaktiga politik leda till katastrofala resultat på kort tid. Å andra sidan kan en korrekt politik undergräva fascismens positioner – om än inte lika snabbt, det är sant.

Under en kris för regimen är det revolutionära partiet mycket starkare i utomparlamentariska masstrider än inom ramen för parlamentarismen. Men återigen på ett villkor: om det tolkar situationen rätt och i praktiken kan knyta samman massornas livsavgörande behov med uppgiften att gripa makten. Nu begränsas allting till detta.

Det vore därför det allra värsta misstag att i den nuvarande situationen i Tyskland bara se svårigheter och faror. Nej, situationen innehåller också fantastiska möjligheter – under förutsättning att den tolkas och utnyttjas rätt.

Vad krävs för det?

- 1) Om man när situationen svänger åt vänster tvingas göra en högersväng, så krävs det att man är särskilt uppmärksam, ärlig och skicklig för att upptäcka nya förändringar i situationen.

Att på ett abstrakt sätt ställa de andra och tredje periodernas metoder mot varandra måste omedelbart förkastas. Situationen måste tas som den är, med alla sina motsättningar och den levande dynamiken i dess utveckling. Vi måste noggrant titta på de verkliga förändringarna i situationen och påverka den i den verkliga utvecklingens riktning – inte för att passa Molotovs och Kuusinenens scheman.¹³

Problemet viktigaste och svåraste del är att anpassa sig till situationen. Det kan inte alls lösas med byråkratiska metoder. Trots att statistik i sig självt är viktig, så är den otillräcklig

12 **Gregorij E Zinovjev** (1883-1936) var en hög bolsjevikisk ledare, Kominterns första ordförande, och medlem i trojkan Stalin-Kamenev-Zinovjev som härskade efter Lenins död. Han och Kamenev anslöt sig till Trotskijs Vänsteropposition 1925. Uteslöts tillsammans med oppositionen 1927. Gjorde avbön 1928, men avrättades 1936 som ett av de första offren för Moskvarättegångarna.

13 **Vjatjeslav M Molotov** (1890-) var en gammal bolsjevik, redaktör för *Pravda* före oktoberrevolutionen. Valdes 1920 in i det ryska partiets centralkommitté, och anslöt sig till Stalin. Var president för folkkommissariernas råd under hela den period som denna bok täcker, 1930-41. 1939 blev han utrikesminister. Avsattes ur ledningen 1957 när han gick mot Chrusjtjovs ”avstalinisering”.

Ottomar W Kuusinen (1881-1964) var en finsk socialdemokrat som flydde till Moskva efter sammanbrottet för den finska revolutionen i april 1918. Blev stalinistisk talesman i Komintern.

för detta syfte. Man måste undersöka proletarietets och överhuvudtaget alla arbetandes allra djupaste massor. Vi kan inte bara föra fram livskraftiga och fängslande paroller, vi måste också se vilket grepp de får om massorna. Och detta kan vi bara uppnå med hjälp av ett aktivt parti som skickar ut tiotusentals tentakler överallt, samlar vittnesmål, överväger alla frågor, och aktivt utarbetar sin gemensamma ståndpunkt.

- 2) Frågan om partiregimen är olösligt knuten till detta. Personer som utses från Moskva oberoende av partiets förtroende eller brist på förtroende, kommer inte att kunna leda massornas angrepp mot det kapitalistiska samhället. Ju mer konstgjord den nuvarande regimen är, desto djupare kommer dess kris att bli när beslutets dag och timma slår. Av alla ”vändningar” är partiregimen den viktigaste och mest brännande. Det är en fråga om liv och död.
- 3) En förändrad regim är en förutsättning för att kunna förändra inriktningen, och är samtidigt en konsekvens av denna förändring. Den ena är otänkbar utan den andra. Partiet måste bryta med den falska atmosfären av överenskommelser, av att tysta ned verkliga problem, av att förhärliga felaktiga värderingar – med ett ord stalinismens katastrofala atmosfär, som inte skapas med hjälp av ett ideologiskt och politiskt inflytande, utan genom apparatens råa, materiella beroende och de beslutsmetoder som grundas på detta.

En nödvändig förutsättning för att partiet ska befrias från de byråkratiska banden är att det görs en övergripande analys av det tyska ledarskapets ”allmänna linje” sedan 1923, och till och med marsdagarna 1921.¹⁴ I flera dokument och teoretiska arbeten har Vänsteroppositionen presenterat sin bedömning av alla skeden i Kominterns olyckliga officiella politik. Denna kritik måste bli partiets egendom. Det går inte att undvika den eller hålla tyst om den. Partiet kommer inte att kunna klara av sina enorma uppgifter om det inte fritt värderar det nuvarande i ljuset av det förgångna.

- 4) Om kommunistpartiet trots de exceptionellt gynnsamma omständigheterna har visat sig vara så svagt, att det inte på allvar har kunnat skaka socialdemokratins apparat med hjälp av formuleringen ”socialfascism”, så hotar den verkliga fascismen nu denna apparat, inte längre med ordrika så kallat radikala formuleringar, utan med sprängmedlens kemiska formler. Oavsett hur mycket det stämmer att socialdemokratins hela politik beredde vägen för fascismens blomstring, så är det inte mindre sant att fascismen är ett dödligt hot mot i första hand just samma socialdemokrati, vars hela prakt är olösligt knuten till de parlamentariskt demokratiska pacifistiska regeringsmetoderna.

Det är tveklöst så att de socialdemokratiska ledarna i det avgörande ögonblicket kommer att föredra fascismens seger framför proletarietets diktatur. Men just detta val innebär att de socialdemokratiska ledarna stöter på ytterst stora svårigheter bland sina egna arbetare. Ur denna situation uppstår politiken av en arbetarnas enhetsfront mot fascismen. Den öppnar oerhörda möjligheter för kommunistpartiet. Men för att nå framgång måste man förkasta ”socialfascismens” teori och praktik, vars skadliga effekter under nuvarande omständigheter blir ett verkligt hot.

Samhällskrisen kommer oundvikligen att skapa djupa sprickor inom socialdemokratien. Massornas radikaliserings kommer att påverka de socialdemokratiska arbetarna långt innan de upphör att vara socialdemokrater. Vi kommer oundvikligen att tvingas sluta överenskom-

---

¹⁴ **Marsdagarna 1921:** I mars 1921 utfärdade KPD en uppmaning till väpnat uppror för att gripa makten, i förbindelse med strider i de centraltyska gruvdistrikten mot den fortsatta socialdemokratiska reaktionen. Maslow och Thalheimer var bland de ultravänsteristiska ledare som var ansvariga för denna aktion, som krossades efter två veckor. Kominterns tredje kongress förkastade aktionen och de teorier om att ”egga” arbetarna som ultravänsteristerna förde fram.

melser mot fascismen med olika socialdemokratiska organisationer och fraktioner, och öppet inför massorna ställa definitiva villkor till ledarna. Bara skrämde opportunisterna, gårdagens allierade till Purcell och Cook, Chiang Kai-shek och Wang Jingwei,¹⁵ kan på förhand binda sig med formella åtaganden mot sådana överenskommelser. Vi måste lämna den officiella tomma frasen om enhetsfront och återgå till den enhetsfrontspolitik som formulerades av Lenin och tillämpades av bolsjevikerna under hela 1917.

- 5) Problemet med arbetslösheten är en av de viktigaste delarna i den politiska krisen. Kampen mot kapitalistiska rationaliseringar och för sjutimmarsdagen står fortfarande helt och fullt på dagordningen. Men bara paroller om ett omfattande, planerat samarbete med Sovjetunionen kan lyfta denna kamp till de revolutionära uppgifternas höjder. I sin programförklaring inför valet skriver det tyska partiets centralkommitté att kommunisterna kommer att upprätta ekonomiska band till Sovjetunionen *efter maktövertagandet*. Därom råder ingen tvekan. Men det går inte att ställa ett historiskt perspektiv mot dagens politiska uppgifter. Arbetarna, och först och främst de arbetslösa, måste redan nu mobiliseras bakom parollen om ett omfattande ekonomiskt samarbete med Sovjetrepubliken. Den sovjetiska socialistiska republikens statliga planeringskommission bör med hjälp från tyska kommunister och fackföreningsmedlemmar utarbeta en plan för ekonomiskt samarbete, som med utgångspunkt i den nuvarande arbetslösheten skulle utvidgas till ett mångsidigt samarbete som omfattar alla ekonomins grundläggande branscher. Problemet är inte att lova att återuppbygga ekonomin efter maktövertagandet, utan att gripa makten. Problemet är inte att lova att Sovjettyskland ska samarbeta med Sovjetunionen, utan att få arbetarklassen att stöda detta samarbete idag, och knyta det till krisen och arbetslösheten, för att sedan utvidga det till en jättelik plan för ett socialistiskt återuppbygge av båda länderna.
- 6) Den politiska krisen i Tyskland ifrågasätter Versailles-regimen i Europa.¹⁶ Det tyska kommunistpartiets centralkommitté förklarar att det tyska proletariatet kommer att avskaffa Versailles-dokumenterna när det har gripit makten. Är det allt? Ska avskaffandet av Versaillesfördraget vara den proletära revolutionens högsta bedrift! Vad ska införas i dess ställe? Inte ett ord sägs om det. Ett så negativt sätt att ställa frågan får partiet att hamna nära nationalsocialisterna. Den enda rätta parollen är *Europas Förenade sovjetiska stater*. Den visar en väg ut ur Europas splittring, en splittring som hotar inte bara Tyskland utan hela

---

15 **Albert A Purcell** (1872-1935) var ledare för Fackföreningarnas allmänna råd (General Council) och den Engelsk-ryska fackliga enhetskommittén i samband med förräderiet mot den brittiska generalstrejken 1926

Arthur J Cook (1885-1931) var också en brittisk fackbyråkrat i den Engelsk-ryska kommittén.

Chiang Kai-shek (1887-1975) var det borgerliga Guomindangs (Folkliga partiets) militära ledare i Kina under revolutionen 1925-27. Han tillhörde partiets högerflygel, det parti som kommunisterna hade gått in i på order från det stalinistiska Kominterns Exekutivkommitté. Fram till april 1927 hyllade stalinisterna Chiang som en stor revolutionär, trots att han aktivt gick mot sina kommunistiska "allierade". Hans slutgiltiga oppositionshandling var statskuppen i april 1927 i Shanghai, som genomfördes med hjälp av en blodig massaker av Shanghais kommunister och fackföreningsmedlemmar. Stalinisterna lutade fortfarande åt att de kinesiska kommunisterna skulle agera inom Guomindang, och vände sig nu till Vänsterguomindang, som leddes av **Wang Jingwei** (1884-1944). Wang var regeringschef i industriregionen Wuhan med sina tre städer, och var en lika stor besvikelse i rollen som "revolutionär" som Komintern hade tilldelat honom. Precis som Qiangs program gick inte Wangs program längre än att till varje pris bevara den kinesiska borgarklassen. Bara sex veckor efter Qiangs kupp i Shanghai angrep Wang arbetarna i Wuhan. På så sätt dränkte Stalins allierade den kinesiska revolutionen i blod.

16 **Versaillesfördraget** undertecknades 28 juni 1919, och innebar att Alsace-Lorraine återlämnades till Frankrike, att Tyskland berövades ytterligare territorier i Europa och alla sina kolonier, att Tysklands militära styrka begränsades, och att Tyskland skulle betala krigsskadestånd till de allierade makterna. Fördragets effekter på den tyska ekonomin var katastrofala. Syfte var att avvärja Tyskland ekonomiskt och militärt till förmån för de andra imperialistmakterna, men ett annat mål var också att stoppa den revolutionära vågen i Tyskland. Det var en av de faktorer som hjälpte till att föra Hitler till makten.

Europa med fullständig ekonomisk och kulturell tillbakagång.

Parollen om ett proletärt enat Europa är samtidigt ett mycket viktigt vapen i kampen mot den fascistiska chauvinismens styggelse, hetsen mot Frankrike, och så vidare. Den allra mest felaktiga och farliga politiken är att passivt anpassa sig till fienden genom att måla om sig så att man liknar honom. Mot den nationella desperationens och ursinnets paroller måste vi ställa paroller om internationell frigörelse. Och för att kunna det måste partiet rensas från den nationella socialismen, vars främsta element är teorin om socialismen i ett land.¹⁷

För att begränsa allt det som sagts ovan till en enkel formel, låt oss ställa frågan så här: Måste det tyska kommunistpartiets taktik under den allra närmaste perioden vara *offensiv* eller *defensiv*? Vi svarar: defensiv.

Om en offensiv från kommunistpartiets sida skulle leda till en sammandrabbning idag, så skulle den proletära förtruppen slå huvudet blodigt mot blocket mellan staten och fascisterna, medan arbetarklassens majoritet skulle förhålla sig skrämt och förvirrat neutral, och småbourgeoisins majoritet direkt skulle stöda fascisterna.

Att inta en defensiv hållning innebär att sluta leden tillsammans med den tyska arbetarklassens majoritet och bilda en enhetsfront med de socialdemokratiska och partilösa arbetarna mot det fascistiska hotet.

Att förneka eller tona ned detta hot, att inte ta det på fullaste allvar, är det värsta brott som idag kan begås mot den proletära revolutionen i Tyskland.

Vad kommer kommunistpartiet att "försvara"? Weimarkonstitutionen? Nej, den uppgiften lämnar vi till Brandler. Kommunistpartiet måste kalla till försvar av de materiella och moraliska positioner som arbetarklassen har lyckats erövra i den tyska staten. Det gäller mest omedelbart arbetarnas politiska organisationer, fackföreningar, tidningar, tryckerier, klubbar, bibliotek, etc. De kommunistiska arbetarna måste säga till sin socialdemokratiska motpart: "Våra partiers politik står i direkt motsättning till varandra, men om fascisterna ikväll kommer och förstör er organisations samlingslokal, så kommer vi genast rusande med vapen i hand för att hjälpa er. Kan ni lova att ni rusar till vår hjälp om vår organisation hotas?" Det är kärnan i vår politik under den nuvarande perioden. All agitation måste ha detta tema.

Ju mer ihärdigt, allvarligt och tankfullt – utan gnäll och skryt som arbetarna snabbt tröttnar på – vi genomför denna agitation, ju mer vi ställer seriösa förslag om försvar i fabrikena, i arbetarnas alla bostadsområden och distrikt, ju mindre är risken att ett fascistiskt angrepp kommer att överraska oss, och ju mer säkert är det att ett sådant angrepp kommer att ena arbetarna, istället för att bryta upp dem.

Tack vare sina svindlande framgångar, tack vare den småborgerliga, otåliga och odisciplinerade karaktären på deras armé, kommer fascisterna under den kommande perioden att vara benägen att rusa åstad på offensiven. Att försöka tävla med dem i det vore inte bara hopplöst utan också dödligt farligt. Tvärtom, ju mer fascisterna framstår som aggressiva i de socialdemokratiska arbetarnas och överhuvudtaget de arbetande massornas ögon, och ju mer vi verkar vara på den försvarande sidan, ju större chans finns det att inte bara grundligt besegra det fascistiska angreppet, utan också att själva kunna gå på offensiven. Försvaret måste vara modigt, aktivt och djärvt. Generalstaben måste ha överblick över hela slagfältet, och ta hänsyn till alla förändringar så att den inte missar en ny vänd-

---

17 **Socialism i ett land** var den teori som Stalin förkunnade 1924, och senare införlivade i Kominterns program och taktik. Den blev en ideologisk täckmantel för att överge den revolutionära internationalismen till förmån för en trångsynt nationalism, och användes för att rättfärdiga omvandlingen av världens kommunistpartier till fogliga redskap för Kremles utrikespolitik.

punkt i situationen, då det kan vara dags för signal om allmänt anfall.

Det finns strategier, till exempel brandleriterna, som alltid går på defensiven, oavsett omständigheterna. Att bli förvirrad av det faktum att de *idag* också talar om försvar vore rentav barnsligt: det gör de alltid. Brandleriterna är ett av socialdemokratins språkrör. Sedan vi utifrån ett gemensamt försvar har närmat oss de socialdemokratiska arbetarna, består vår uppgift av att få dem att inleda en bestämd offensiv. Brandleriterna är helt oförmögna att göra det. Så fort styrkeförhållandena radikalt förändras till den proletära revolutionens fördel, kommer brandleriterna än en gång att visa sig vara en barlast, en broms på revolutionen. Trots att denna defensiva politik är beroende av ett närmande till de socialdemokratiska arbetarna, innebär den därför inte på något att vår opposition mot den brandleritiska generalstaben mjukas upp. Det kommer aldrig att finnas någon massrörelse bakom denna generalstab.

I förbindelse med det enande av styrkor och den proletära förtruppens uppgifter som skisserats ovan, så får de stalinistiska byråkraternas fysiska våldsmetoder mot bolsjevik-leninisterna i Tyskland och andra länder en särskilt stor betydelse. Dessa metoder gynnar direkt den socialdemokratiska polisen och fascismens stöttrupper. Dessa metoder står på ett grundläggande sätt i motsättning till den revolutionärt proletära rörelsens traditioner, men passar som aldrig förr de småborgerliga byråkraternas stämningar. De sitter säkert med höga löner som garanteras uppifrån, och är rädda för att förlora dem om det skulle komma till stånd ett häftigt anfall av partidemokrati. Mot stalinisternas skändligheter krävs ett omfattande och så konkret förklarande arbete som möjligt, inklusive en genomgång av de mest ovärdiga byråkraternas roll i partiapparaten. Erfarenheterna från Sovjetunionen och andra länder vittnar om att de herrar som allra mest våldsamt bekämpar Vänsteroppositionen är de som mest av allt måste dölja sina försyndelser och brott för högre partikretsar – slöseri med offentliga medel, missbruk av sin ställning, eller helt enkelt total värdelöshet. Det står helt klart att ju mer vi vidgar vår allmänna agitation på grundval av de uppgifter som skisserats ovan, ju mer framgångsrika kommer vi att bli med att avslöja den stalinistiska apparatens våldsmetoder mot bolsjevik-leninisterna.

Vi har undersökt frågan om Kommunistiska internationalens taktiska svängning helt och hållet i ljuset av situationen i Tyskland, eftersom den tyska krisen för det första än en gång ställer det tyska kommunistpartiet i förgrunden för det proletära världsavantgardets intressen, och eftersom alla problem framstår ytterst skarpt i ljuset av denna kris. Men det är inte svårt att visa att det som sagts i mer eller mindre hög grad också gäller för andra länder.

Efter kriget antog klasskampen i Frankrike former som var mycket mindre skarpa och av mindre avgörande karaktär än i Tyskland. Men utvecklingens allmänna tendenser är desamma, för att inte tala om att Frankrikes öde direkt beror på Tysklands öde. Hursomhelst har Kommunistiska internationalens svängningar en universell karaktär. Det franska kommunistpartiet, som enligt Molotov 1928 var den första kandidaten att gripa makten, har under de senaste två åren drivit en fullständig självmordspolitik. I synnerhet förbisåg det den ekonomiska krisen. Den taktiska svängningen förkunnades i Frankrike samtidigt som den industriella återhämtningen började ersättas av en kris. På detta sätt står samma motsättningar, svårigheter och uppgifter som vi har talat om i förhållande till Tyskland, på dagordningen även i Frankrike.

Tillsammans med den förändrade situationen ställer Kominterns vändning den kommunistiska Vänsteroppositionen inför nya och exceptionellt viktiga uppgifter. Dess styrkor är små. Men alla strömningar växer tillsammans med sina uppgifter. Att förstå dem klart är att ha en av de viktigaste garanterna för seger.

(Översättning från engelska: Göran Källqvist.)